

รายงานผลการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบ
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
อำเภอ.....ปาย..... จังหวัด.....แม่ฮ่องสอน.....
ข้อมูล ณ วันที่.....๔.....เดือน.....กรกฎาคม.....พ.ศ.....๒๕๖๘.....

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกษตรกรต้นแบบ

๑. ชื่อ-สกุลนายประยูร ปิมปา.....

๓. ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้๕๖ ม. ๓ ต. แม่ฮี้ อ. ปาย จ. แม่ฮ่องสอน.....

โทรศัพท์ ...๐๖๑-๕๒๖-๙๔๖๕...Facebook ...บ้านสวนอศิราห์ เกษตรตามรอยพ่อ

เกิด พ.ศ. ๒๕๑๖ ปัจจุบันอายุ ๕๒ ปี

๔. สถานภาพ ☐ โสด ☒ สมรส ☐ หย่าร้าง

๕. ระดับการศึกษาปริญญาตรี.....

สถาบันการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.....

คณะ/สาขาวิชาคณะบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาการจัดการ

๖. อาชีพปัจจุบัน

☐ ๖.๑ ประกอบอาชีพการเกษตรเพียงอย่างเดียว

☒ ๖.๒ ประกอบอาชีพการเกษตร และประกอบอาชีพอย่างอื่นนอกเหนือจากเกษตร

ระบุ.....ก้านันตำบลแม่ฮี้.....

๗. รายได้จากการประกอบอาชีพการเกษตร๑๗๐,๐๐๐..... บาท/ปี

๘. เป็นเกษตรกรต้นแบบ ศพก. หลัก เมื่อปี พ.ศ.๒๕๖๑.....

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. สินค้าหลัก.....การเกษตรแบบผสมผสาน.....

๒. แปลงเรียนรู้ มีจำนวน๒...แปลงเรียนรู้ ประกอบด้วย

๒.๑ แปลงเรียนรู้การปลูกข้าวปลอดภัย จำนวน ๓ ไร่

๒.๒ แปลงเรียนรู้การทำเกษตรแบบผสมผสาน จำนวน ๒ ไร่

๓. ฐานเรียนรู้ จำนวน.....๑๒.....ฐานเรียนรู้ ประกอบด้วย

ฐานเรียนรู้ที่ ๑ ฐานการเรียนรู้การทำเกษตรแบบทฤษฎีใหม่ ประยุกต์สู่ โคก หนอง นา โมเดล ฐานนี้เป็นการบรรยายหลักของการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ การจัดการที่ดินและน้ำขนาดเล็กให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อให้ประชาชนนำไปปรับใช้ในพื้นที่ของตนเองได้อย่างเหมาะสม

ฐานเรียนรู้ที่ ๒ ฐานการเรียนรู้การนำเศรษฐกิจพอเพียงนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันและ ใช้ในการประกอบอาชีพต่าง ๆ เป็นการบรรยายถึงระบบเศรษฐกิจพอเพียง ความสำคัญของระบบเศรษฐกิจพอเพียง ความหมายคืออะไร และสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร โดยมีการบรรยาย ณ ศูนย์เรียนรู้ฯ และเป็นร่วมวิทยากรของหน่วยงานตามโครงการต่าง ๆ ได้แก่ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอปาย สำนักงานเกษตรอำเภอปาย ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอปาย

ฐานเรียนรู้ที่ ๓ ฐานการเรียนรู้การทำเกษตรอินทรีย์ การปลูกพืชผักอย่างปลอดภัย บ้านสวนอศิราห์ เกษตรตามรอยพ่อ เป็นแปลงต้นแบบการผลิตพืชอินทรีย์ของจังหวัด แม่ฮ่องสอน ได้รับคำแนะนำจากศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรแม่ฮ่องสอนและได้รับการรับรองมาตรฐานเกษตร อินทรีย์ มกษ.๙๐๐๐ เล่ม ๑-๒๕๕๒ รหัสรับรอง กษ ๐๓-๙๐๐๐-๕๘-๙๙๐-๐๕๕๐๐๒ พืช ๑ ชนิด ได้แก่ ๑. มะนาวไร้เมล็ด โดยให้การรับรอง ณ

วันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๖๖ หมดอายุการรับรอง วันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘ ได้ขยายองค์ความรู้ที่ได้รับให้แก่เกษตรกรเครือข่าย เกษตรกรผู้สนใจทั่วไป เพื่อสร้างเป็นแรงบันดาลใจ ในการปรับพฤติกรรมจากการทำเกษตรด้วยสารเคมี มาเป็นการปลูกพืชผักอย่างปลอดภัย เพื่อคำนึงถึง ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและผู้บริโภค และปัจจุบันกำลังยื่นขอการรับรองแบบ GAP แบบทั้งแปลงแทน เนื่องจากภายในแปลงมีการนำโรงเรือนอัจฉริยะมาใช้ ทำให้ขัดต่อการขอรับรองมาตรฐานอินทรีย์

กรมวิชาการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ใบรับรองฉบับนี้ให้ไว้เพื่อแสดงว่า

นายประยูร ปิมปา

ที่อยู่ 56 หมู่ 3 ตำบลแม่ธิ อำเภอป่า จังหัดแม่ฮ่องสอน

ได้รับการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ มกษ. 9000 เล่ม 1 - 2552

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

แหล่งผลิตพืชอินทรีย์

รหัสรับรอง กษ. 03-9000-58-990-055002

ที่ตั้งแปลง 111/1 หมู่ 3 ตำบลแม่ธิ อำเภอป่า จังหัดแม่ฮ่องสอน

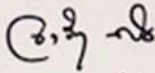
พื้นที่รวม 0.0875 ไร่ จำนวน 1 ชนิดพืช

1. มะนาวไร้เมล็ด พื้นที่ 0.0875 ไร่

วันที่รับรอง 30 เมษายน 2566

วันที่หมดอายุ 21 กุมภาพันธ์ 2568

(นางสาวจงรัก อิมใจ)

ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ 1

ปฏิบัติราชการแทนอธิบดีกรมวิชาการเกษตร

สำนักงานวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ 1 ต. แม่เพียง อ. เมือง จ. เชียงใหม่ 50100 โทร. 053-114121 E-mail : card1@doa.in.th

ฐานเรียนรู้ที่ ๔ ฐานการเรียนรู้การทำปุ๋ยหมักอินทรีย์และน้ำหมักชีวภาพ การใช้สมุนไพรไล่แมลง การปลูกดอกไม้ไล่แมลง การให้แมลงเป็นตัวช่วยในการจัดระบบนิเวศภายในสวน และการทำปุ๋ยหมักอินทรีย์ปริมาณมากแบบไม่พลิกกอง สูตรวิศวกรรมแม่โจ้ ๑ ร่วมกับการใช้มูลสัตว์ที่เลี้ยง เพื่อใช้ในการบำรุงดินและพืชในสวน

ฐานเรียนรู้ที่ ๕ ฐานการเรียนรู้การปลูกไม้ยืนต้น พืชเศรษฐกิจ การเพาะเมล็ด การตอนกิ่ง การปักชำ การขยายพันธุ์พืช การปลูกพืชแบบหลุมพอเพียง เป็นแหล่งรวบรวมความรู้เกี่ยวกับการเกษตรที่เน้นการสร้างคามยั่งยืนและการพึ่งพาตนเอง โดยจะครอบคลุมตั้งแต่หลักการพื้นฐานไปจนถึงเทคนิคการปฏิบัติจริงในเรื่องต่างๆ เช่น การปลูกไม้ยืนต้นและไม้เศรษฐกิจการเลือกชนิดพืชที่เหมาะสมกับพื้นที่และความต้องการ การขยายพันธุ์พืชเป็นวิธีการเพิ่มจำนวนต้นพืชให้ได้ปริมาณมากและมีลักษณะตรงตามที่ต้องการ และการปลูกพืชแบบหลุมพอเพียงเป็นวิธีการนำหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง มาใช้กับการเกษตร โดยมีจุดเด่นคือการขุดหลุมขนาดใหญ่ แล้วใส่เศษวัสดุอินทรีย์ต่างๆ เช่น ใบไม้ กิ่งไม้ และปุ๋ยหมัก ลงไปในหลุม เพื่อให้ดินในหลุมมีความอุดมสมบูรณ์และสามารถกักเก็บความชื้นได้ดี ช่วยลดการใช้น้ำและทำให้พืชสามารถเจริญเติบโตได้ดีแม้ในฤดูแล้ง โดยสามารถปลูกพืชได้หลากหลายชนิดในหลุมเดียว เช่น ไม้ยืนต้น พืชผักสวนครัว และสมุนไพร เพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารในครัวเรือน

ฐานเรียนรู้ที่ ๖ ฐานการเรียนรู้ด้านปศุสัตว์ เป็นแหล่งให้ความรู้และฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์เพื่อการบริโภคในครัวเรือนเป็นหลัก หากมีปริมาณมากจึงมีการจำหน่ายเชิงพาณิชย์ ได้แก่ การเลี้ยงไก่ไข่ การเลี้ยงไก่พื้นเมืองแม่ฮ่องสอน การเลี้ยงสุกร การเลี้ยงโค การเลี้ยงเป็ด การทำน้ำหมักเพื่อลดต้นทุนอาหารสัตว์ การปลูกพืชและหญ้า เพื่อเสริมเป็นอาหารสัตว์

ฐานเรียนรู้ที่ ๗ ฐานการเรียนรู้ด้านการประมง ฐานนี้เป็นแหล่งให้ความรู้และฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับการเลี้ยงปลาในบ่อดิน การทำ "แซนด์วิชปลา" หรือที่เรียกว่า **อาหารปลาลดต้นทุน** เป็นวิธีการทำอาหารปลาจากวัตถุดิบที่มีในท้องถิ่น เป็นการให้อาหารปลาแบบธรรมชาติที่ช่วยลดต้นทุนและส่งเสริม ระบบนิเวศในบ่อเลี้ยงให้สมดุล แซนด์วิชปลาทำจากวัสดุธรรมชาติที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น เช่น ฟางข้าว มูลสัตว์ และเศษพืช ทำให้ลดค่าใช้จ่ายในการซื้ออาหารสำเร็จรูป ช่วยให้ปลาได้รับอาหารอย่างต่อเนื่องจากธรรมชาติ ส่งเสริมระบบนิเวศในบ่อเลี้ยง เป็นแหล่งอาหารของจุลินทรีย์และสัตว์น้ำขนาดเล็ก ซึ่งเป็นห่วงโซ่อาหารของปลา ช่วยเพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพในบ่อ ปลาได้รับอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการจากธรรมชาติ ทำให้ปลา เจริญเติบโตได้ดีและมีผลผลิตเพิ่มขึ้น แซนด์วิชปลาทำจากวัสดุธรรมชาติที่ย่อยสลายได้ง่าย ไม่ก่อให้เกิดมลพิษใน บ่อเลี้ยงและสิ่งแวดล้อม

ฐานเรียนรู้ที่ ๘ ฐานการเรียนรู้ด้านการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับการเกษตร และการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ การท่องเที่ยวโดยชุมชน การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร การรวมตัวกันเป็น วิสาหกิจชุมชน การรวมตัวกันเป็นเครือข่าย เพื่อเป็นการสร้างรายได้เสริมจากอาชีพหลักจากการทำ เกษตรกรรม การใช้เวลาว่างจากฤดูกาลทำนา สร้างงานและกิจกรรมให้กับคนในชุมชน เป็นการเพิ่มมูลค่าของ สินค้า OTOP การใช้ทรัพยากรที่มีในชุมชนได้อย่างคุ้มค่า การสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ๆ และมีกิจกรรมใหม่ ๆ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาในพื้นที่ จนถึงประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวให้เผยแพร่เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย

ฐานเรียนรู้ที่ ๙ ฐานการเรียนรู้ด้านการดูแลดิน เป็นแหล่งความรู้ที่เน้นความสำคัญของดินในฐานะรากฐานของการเกษตรที่ยั่งยืน โดยจะให้ความรู้และฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับวิธีการรักษาและเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดินอย่างถูกวิธี การบำรุงดิน การปรับสภาพดิน ซึ่งบ้านสวนอศิราห์ เป็นศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาที่ดินประจำตำบลแม่ธิ

ฐานเรียนรู้ที่ ๑๐ การใช้พลังงานทดแทน มีการนำไบโอแก๊ส ที่ได้จากมูลวัว และมูลสุกร มาใช้ทดแทนแก๊สปิโตรเลียม ซึ่งได้รับความสนใจ จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และเกษตรกรทั่วไปเป็นอย่างมาก เนื่องจากการช่วยลดต้นทุนการผลิตอีกทางหนึ่ง การใช้พลังงานแสงอาทิตย์ในการสูบน้ำมาใช้ในแปลง และใช้ในโรงเรือนอัจฉริยะ ลดการใช้ ไฟฟ้า การใช้ตู้อบพลังงานแสงอาทิตย์ นำมาใช้ในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ เสริมสร้างรายได้ในครัวเรือน

ฐานเรียนรู้ที่ ๑๑ โครงการสร้างป่าสร้างรายได้ ส่งเสริมให้คนในชุมชน และบุคคลทั่วไป รู้ถึงคุณค่าของป่าไม้ การอนุรักษ์ป่าไม้และสิ่งแวดล้อม การใช้ชีวิตอยู่กับป่า และการปลูกป่าเพื่อเสริมสร้างรายได้ สู่ความยั่งยืนทั้งด้าน ชุมชน เศรษฐกิจ และ สิ่งแวดล้อม สำหรับบ้านท่าปาย มีครัวเรือน จำนวน ๑๙ ครัวเรือน ที่เข้าร่วมโครงการสร้างป่าสร้างรายได้

ฐานเรียนรู้ที่ ๑๒ ศูนย์เรียนรู้โรงเรือนแม่นยำปลอดถัย เป็นฐานถ่ายทอดองค์ความรู้แสดงการดำเนินงาน โรงเรือนอัจฉริยะ ซึ่งเป็นการเรียนรู้การปลูกพืชแบบ ไฮโดรโปนิกส์ การปลูกพืชโดยไม่ใช้ดิน โดยถ่ายทอดกระบวนการเพาะปลูก ขั้นตอนและอุปกรณ์ในการติดตั้ง เกี่ยวกับเทคโนโลยีโรงเรือนที่ควบคุมสภาพแวดล้อม เช่น อุณหภูมิอากาศ ความชื้นดิน ความเข้มของแสงให้ตรง ตามความต้องการของพืชแต่ละชนิด ทำให้สามารถปลูกพืชได้ตลอดทั้งปี

๔. หลักสูตรการเรียนรู้ จำนวน.....๓.....หลักสูตร ประกอบด้วย

๔.๑ หลักสูตรหลัก จำนวน ๔ หลักสูตร ประกอบด้วย

๑. การลดต้นทุน การเพิ่มผลผลิต การทำปุ๋ยหมักสูตรวิศวกรรมแม่โจ้๑
๒. การพัฒนาคุณภาพผลผลิต/การจัดทำมาตรฐานการผลิต
๓. การแปรรูป/การเพิ่มมูลค่าผลผลิต
๔. การจัดการโรคและแมลงศัตรูพืช

๔.๒ หลักสูตรบังคับ จำนวน ๔ หลักสูตร ประกอบด้วย

๑. เศรษฐกิจพอเพียง
๒. เกษตรทฤษฎีใหม่
๓. เกษตรผสมผสาน
๔. การจัดทำบัญชีครัวเรือน

๔.๓ หลักสูตรเสริม จำนวน ๓ หลักสูตร ประกอบด้วย

๑. วิสาหกิจชุมชน
๒. แผนธุรกิจ
๓. องค์กรเกษตรกร

๔.๔ หลักสูตรที่มีความโดดเด่นของ ศพก. (ให้ระบุมาจำนวน ๑ หลักสูตร พร้อมระบุวัตถุประสงค์ เนื้อหา และรูปแบบการถ่ายทอดความรู้)

หลักสูตร การทำปุ๋ยหมักสูตรวิศวกรรมแม่โจ้๑

วัตถุประสงค์ เพื่อให้เกษตรกรสามารถผลิตปุ๋ยอินทรีย์ไว้ใช้เอง ทำให้ลดต้นทุนการผลิตพืช

รูปแบบการถ่ายทอดความรู้ บรรยายให้ความรู้และฝึกปฏิบัติ

ปุ๋ยวิศวกรรมแม่โจ้ ๑ เป็นนวัตกรรมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์แบบ **ไม่พลิกกลับกอง** ที่คิดค้นโดยคณะ วิศวกรรมและอุตสาหกรรมเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ วิธีนี้ช่วยให้เกษตรกรสามารถผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงได้ ในปริมาณมากด้วยต้นทุนต่ำและขั้นตอนที่ไม่ยุ่งยาก

หลักการ ปุ๋ยสูตรนี้อาศัยการย่อยสลายตามธรรมชาติโดยจุลินทรีย์ โดยไม่ต้องกลับกองปุ๋ยเหมือน วิธีดั้งเดิม

ส่วนผสม วัตถุดิบมีเพียงเศษพืชกับมูลสัตว์เพียง ๒ อย่างเท่านั้น โดยถ้าเศษพืชเป็นฟางข้าวหรือ เศษข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หรือผักตบชวา อัตราส่วน ระหว่างฟางข้าวหรือเศษข้าวโพดหรือผักตบกับมูลสัตว์คือ ๔ ต่อ ๑ โดยปริมาตร และถ้าเป็นเศษใบไม้ให้ใช้อัตราส่วน ๓ ต่อ ๑ โดยปริมาตร

ขั้นตอนการทำ การทำปุ๋ยวิศวกรรมแม่โจ้ ๑ จะใช้วิธีการกองปุ๋ยเป็นชั้นๆ สลับกันระหว่างเศษพืช และมูลสัตว์ โดยมีความสูงประมาณ ๑.๕ เมตร และความยาวตามต้องการ การเรียงซ้อนกันเป็นชั้นบางๆ จะช่วยให้จุลินทรีย์ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ใช้เวลาในการหมักประมาณ ๖๐ วัน ก็จะได้ปุ๋ยอินทรีย์ที่พร้อมใช้งาน

๕. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับ จังหวัด (การเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ให้อธิบายวิธีการ และแนวทางในการเข้าร่วม จัดทำแผนอย่างละเอียด)

ศพก.หลักอำเภอปายมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด โดยทำหน้าที่เป็นกลไกหลักในการเชื่อมโยงข้อมูลและความต้องการจากเกษตรกรในพื้นที่สู่ระดับนโยบายอย่างเป็นระบบ โดยมีบทบาทหน้าที่ดังนี้

๑. การรวบรวมข้อมูลและปัญหาจากพื้นที่ ศพก. ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการรวบรวมข้อมูลด้านการผลิตของเกษตรกรในระดับตำบล เช่น ชนิดพืชที่ปลูก ปริมาณผลผลิต ต้นทุน และปัญหาที่พบเจอในแต่ละฤดูกาล ข้อมูลเหล่านี้ถือเป็นฐานข้อมูลสำคัญที่สะท้อนสภาพความเป็นจริงในพื้นที่
๒. การเป็นเวทีรับฟังความคิดเห็น ศพก. เป็นเวทีให้เกษตรกรได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและความต้องการ ซึ่งผู้แทนของ ศพก. จะรวบรวมข้อเสนอแนะเหล่านี้เพื่อนำเสนอต่อคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด ทำให้มั่นใจได้ว่าแผนงานที่จัดทำขึ้นสอดคล้องกับความต้องการของผู้ปฏิบัติงานจริง
๓. การนำเสนอข้อมูลสู่ระดับจังหวัด ข้อมูลที่รวบรวมได้จาก ศพก. จะถูกนำไปวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อนำเสนอต่อคณะกรรมการระดับจังหวัด ซึ่งจะใช้ข้อมูลดังกล่าวในการกำหนดทิศทางนโยบายและจัดทำแผนปฏิบัติการให้ตรงจุดและมีประสิทธิภาพสูงสุด
๔. การถ่ายทอดนโยบายและแผนปฏิบัติการ ศพก. จะทำหน้าที่เป็นช่องทางในการสื่อสารและถ่ายทอดนโยบายและแผนงานดังกล่าวกลับคืนสู่เกษตรกรในพื้นที่ เพื่อให้เกษตรกรมีความเข้าใจและสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ซึ่งเป็นการปิดวงจรการทำงานแบบบูรณาการอย่างสมบูรณ์

๖. การจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. (แผนราย ศพก.) (มีการจัดทำแผนฯ อย่างเป็นระบบ ใครบ้างเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน และให้แบบแผนฯ)

มีการประชุมคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับอำเภอ ๑ ปี จะมีการประชุม ๔ ครั้ง เพื่อเชื่อมโยงการดำเนินงานคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. และแปลงใหญ่ ระดับอำเภอ แจ้งเพื่อทราบถึงผลการดำเนินงานของ ศพก. และเครือข่าย การดำเนินงานของ ศจช. ศดปช. และการอารักขาพืช ๖ กิจกรรมหลัก คือ

- ๑) การพัฒนาศักยภาพของศพก. และศูนย์เครือข่าย
- ๒) การพัฒนาเกษตรกร
- ๓) การสนับสนุนการให้บริการของ ศพก. และเครือข่าย
- ๔) การบริหารจัดการเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงาน
- ๕) การติดตามและรายงานผลการดำเนินงาน

๖) การพัฒนาศูนย์เครือข่าย (ศจช. และ ศดปช.) และพิจารณาการพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร และพัฒนาศูนย์เครือข่ายอื่นๆ บ้านสวนอศิราห์ เกษตรตามรอยพ่อ ได้มีการวางแผนในการพัฒนาแปลง โดยการทำปฏิทินการดำเนินกิจกรรมภายในแปลง ศพก. การปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ประมง และการผลิตปัจจัยต่าง ๆ รวมถึงแผนการแปรรูปสินค้าทางการเกษตร เพื่อเพิ่มช่องทางการหารายได้เสริม และการวางแผนการผลิตพืชชนิดต่าง ๆ

มีการจัดทำแผนปฏิบัติการการบูรณาการการพัฒนาการเกษตรของ ศพก. และเครือข่ายของอำเภอ มีแผนการเชื่อมโยงเส้นทางการศึกษาดูงาน จาก ศพก.หลักสู่ ศพก.เครือข่าย สุ่วิถีการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างแท้จริง โดยมี ศพก. หลัก เป็นต้นทางในการเชื่อมโยงและเป็นประตูสู่ ศพก. เครือข่าย ชื่อศูนย์เครือข่าย

ชื่อศูนย์เครือข่าย	ประเภท / กิจกรรม	ชื่อประธานศูนย์	หมายเลขโทรศัพท์
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (บ้านสวนอศิราห์)	ไร่นาสวนผสม/เกษตรผสมผสาน	นายประยูร ปิมปา	๐๘๒๔๑๔๙๖๙
ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.)	นายไฉน นันหม่อง	๐๘๙๙๕๐๔๔๓๔
แปลงใหญ่ถั่วเหลือง	ศูนย์เรียนรู้ด้านพืชไร่	นายสมัย ตีปะละ	๐๘๗๖๖๐๕๑๘๔
ศูนย์เมล็ดพันธุ์ถั่วชุมชน	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	นางสายคำ อุทธายะ	๐๖๔๑๕๐๗๗๕๑
young smart farmer	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	นายกฤตยชญ์ ชัยกุล	๐๙๕๓๕๕๓๖๕๓
ศูนย์เครือข่ายด้านไร่นาสวนผสม	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	ร้อยตรีเอี่ยม กันหาน้อย	๐๘๙๘๓๖๑๑๓๑
ศูนย์เครือข่ายด้านการจัดการดินปุ๋ยชุมชน	ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศดปช.)	นายณัฐภูมิ ถามูล	๐๘๐๑๘๗๑๙๕๖
young smart farmer	ศูนย์ท่องเที่ยวเชิงเกษตร	นายบุญอนันต์ เหลือโพ	๐๘๒๖๑๑๘๘๖
young smart farmer	ศูนย์ท่องเที่ยวเชิงเกษตร	นางสาวณัชกร ศิริโม	๐๘๐๘๖๐๗๕๖

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลด้านการเกษตรและการทำงานเป็นเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. ผลสำเร็จในกิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบที่มีการนำวิชาการ เทคโนโลยีการเกษตร มาปรับใช้ใน ศพก. จนเกิดผลสำเร็จในการทำเกษตร พร้อมเป็นแบบอย่างให้เกษตรกรในพื้นที่

๑.๑ แรงบันดาลใจและจุดเริ่มต้น

๑) อะไรคือแรงบันดาลใจในการเริ่มต้นการปรับเปลี่ยนการทำเกษตรแบบเดิม ๆ สู่การทำเกษตรแบบใช้หลักวิชาการหรือเทคโนโลยีในกิจกรรมการเกษตรของท่าน

นายประยูร ปิมปา เจ้าของบ้านสวนอศิราห์ เกษตรตามรอยพ่อ เริ่มต้นอาชีพเกษตรกร ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๘ เป็นการทำเกษตรกรรมแบบเชิงเดี่ยว ปลูกกระเทียม ในพื้นที่ ๑๐ ไร่ ทำมาเป็นเวลา ๕ ปี ราคากระเทียมเริ่มตกต่ำลงเรื่อย ๆ ประสบปัญหาขาดทุน เลยเข้าร่วมโครงการลดพื้นที่ปลูกกระเทียม กับทางสำนักงานเกษตรอำเภอบาง และหันมาปลูกข้าวนาปี เพื่อบริโภคในครัวเรือน และปลูกถั่วเหลือง ปลูกได้ ๔ ปี ก็ประสบ ปัญหาราคาตกต่ำอีกเช่นเคย ในปี พ.ศ.๒๕๔๗ ได้มีโอกาสศึกษาแนวพระราชดำริ เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านแนวคิด ได้นำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ต่อมาในปี ได้เข้าร่วมอบรมกับทางมูลนิธิกิจกรรมธรรมชาติ หลักสูตร “การพัฒนากสิกรรมสู่ระบบเศรษฐกิจพอเพียง” จึงได้นำแนวทางระบบเศรษฐกิจพอเพียง เผยแพร่ และทำเป็นตัวอย่างให้กับชาวบ้านให้เป็นรูปธรรม โดยการปลูกพืชผักสวนครัว ผลไม้ โดยเน้นเพื่อการบริโภคในครัวเรือน หากเหลือก็จำหน่าย จ่าย แจก ให้กับชาวบ้านในหมู่บ้าน แลกเปลี่ยนและพึ่งพาอาศัยกันในกลุ่ม และเน้นการลดใช้สารเคมีที่ใช้ในการเกษตร ในเดือน ธันวาคม ปี พ.ศ.๒๕๔๘ เพื่อให้การนำระบบเศรษฐกิจ

พอเพียงมาใช้ในการเกษตร เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น จึงได้แบ่งจัดสรรพื้นที่ ประมาณ ๕ ไร่ เพื่อทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในหลวง รัชกาลที่ ๙ เป็นแนวทางหรือหลักการในการจัดการทรัพยากรระดับไร่นาคือที่ดินและน้ำเพื่อการเกษตรในที่ดินขนาดเล็กให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในนาม “บ้านสวนอริราช เกษตรตามรอยพ่อ” เป็นการทำการเกษตรแบบปลูกพืชผสมผสานโดยไม่ใช้สารเคมี โดยมีแนวคิดที่ว่า คนในครอบครัวต้องกินผักที่ปลูกด้วย ต้องทำให้ปลอดภัยทั้ง ผู้ผลิต และตระหนักถึงความปลอดภัยต่อผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม อยากให้ครอบครัวมีกิจกรรมทำร่วมกัน และต้องการช่วยเหลือให้ชุมชนรอบข้างมีรายได้จากการขายสินค้าให้กับนักท่องเที่ยว

๒) ปัญหาหรือความท้าทายอะไรที่ผลักดันให้เกิดการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้

ปัญหาราคาผลผลิตทางการเกษตรที่ตกต่ำ ต้นทุนการผลิตที่เพิ่มสูงขึ้น ทำให้ขาดทุนต่อเนื่อง เป็นปัญหาสำคัญที่ผลักดันให้นายประยูร ปิมปา ศึกษาการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้ในการผลิต

๑.๒ รายละเอียดของการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในแปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้

๑) การทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีการเกษตรใดที่ได้นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตร (เช่น การลดการเกิดปัญหาเรื่องดิน น้ำ อากาศ ในพื้นที่ การลดต้นทุนการผลิต การลดการระบาดของศัตรูพืช การเพิ่มผลผลิต การเพิ่มมูลค่าผลผลิต ได้มีการนำนวัตกรรม และเทคโนโลยีมาปรับใช้อย่างไรบ้าง)

การทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีการเกษตรใดที่ได้นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรโดยการทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ คือแนวคิดการจัดการที่ดินและน้ำเพื่อการเกษตรสำหรับเกษตรกรรายย่อย ที่ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (ในหลวงรัชกาลที่ ๙) เพื่อจัดการที่ดินและน้ำขนาดเล็กให้เกิดประโยชน์สูงสุด

๒) อธิบายขั้นตอนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมทางการเกษตรของท่าน

ขั้นตอนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีทางการเกษตร ที่เกษตรกรต้นแบบใช้จริงในพื้นที่ขนาดเล็ก เพื่อให้เห็นภาพชัดเจนว่า แม้มีพื้นที่จำกัด หากมีความรู้ ความเข้าใจ และเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม ก็สามารถประสบความสำเร็จได้ ดังนี้

(๑) ศึกษาและวิเคราะห์สภาพพื้นที่ของเกษตรกรต้นแบบ วิเคราะห์พื้นที่ของตนเองอย่างเป็นระบบ ไม่ว่าจะเป็น ขนาดของพื้นที่ ทิศทางลม แสงแดด ชนิดของดินและความอุดมสมบูรณ์ และแหล่งน้ำ

(๒) วางแผนการผลิตตามหลักวิชาการ หลังจากวิเคราะห์พื้นที่แล้วการวางแผนการผลิต โดยพิจารณาจากพืชหรือสัตว์ที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม ความต้องการของตลาดในพื้นที่ รอบการผลิต ความเสี่ยง และผลตอบแทน

(๓) เริ่มนำเทคโนโลยีขนาดเล็กและนวัตกรรมง่ายๆ มาใช้ด้วยข้อจำกัดด้านพื้นที่และงบประมาณ การใช้สารชีวภัณฑ์เพื่อป้องกันโรค และแมลงศัตรูพืช การนำวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรมาทำเป็นปุ๋ยหมักอินทรีย์ การผลิตอาหารสัตว์จากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร การผลิตก๊าซชีวภาพจากมูลสัตว์ การปลูกพืชแบบหลุมพอเพียง ปลูกทุกอย่างในหลุมเดียว ลดการกระรอนน้ำ ปลูกซ้ำ นอกจากนี้ยังนำขยะอินทรีย์ประเภทเศษอาหารไปใช้เป็นอาหารสัตว์ Zero Waste นำเศษอาหาร เศษผัก จากครัวเรือน นำมาเป็นอาหารสัตว์ภายในฟาร์ม ได้แก่ หมู เป็ด ไก่

๓) อธิบายขั้นตอนการทำงานการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการ เช่น การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การปรับเปลี่ยนพันธุ์พืชที่ทนต่อสภาพภูมิอากาศ ด้านทานต่อโรคแมลง เป็นต้น (ให้อธิบายขั้นตอน วิธีการอย่างละเอียด)

(๑) ศึกษาและวิเคราะห์สภาพพื้นที่ การวิเคราะห์ดิน และน้ำ เก็บตัวอย่างดินและน้ำ ส่งวิเคราะห์ที่ศูนย์บริการวิชาการเกษตร/สถานีวิจัย พัฒนาที่ดิน

(๒) การวางแผนการผลิต โดยการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่เพาะปลูก, สภาพภูมิอากาศ, ลักษณะดิน, แหล่งน้ำ เลือกชนิดพืชให้เหมาะสมกับพื้นที่ ฤดูกาล ความต้องการของเกษตรกรและความต้องการของตลาด เพื่อให้ผลผลิตเป็นที่ต้องการของตลาด ราคาที่เหมาะสม

(๓) . การจัดการน้ำ วางแผนระบบชลประทาน ปรับให้เหมาะกับพืชแต่ละชนิด เช่น เลือกลูกข้าวช่วงฤดูฝน เลือกลูกข้าวโพดใช้น้ำน้อยในฤดูแล้ง เพื่อเสริมรายได้และเป็นอาหารสัตว์

(๔) การป้องกันและกำจัดโรคแมลงอย่างมีประสิทธิภาพ เฝ้าระวังด้วยการ สำรวจศัตรูพืชสม่ำเสมอใช้แนวทาง ผสมผสาน ปรับระบบปลูกพืช (สลับพืช/พืชร่วม) ใช้ชีวภัณฑ์ เช่น เชื้อบีที เชื้อราไตรโคเดอร์มา บิวเวอร์เรีย น้ำส้มควันไม้ การใช้สารเคมีเฉพาะเมื่อจำเป็น และเลือกใช้แบบปลอดภัย

(๕) การเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว เก็บเกี่ยวในช่วงเวลาที่เหมาะสมกับพืชแต่ละชนิด ไม่เก็บเกี่ยวอ่อนหรือแก่เกินไป เพื่อลดการสูญเสีย การจัดการหลังเก็บเกี่ยว อาจมีการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า

(๖) การประเมินผลและปรับปรุง บันทึกผลผลิต ต้นทุน และผลตอบแทน วิเคราะห์ว่าเทคนิคที่ใช้ได้ผลหรือไม่ นำข้อบกพร่องมาปรับปรุงในรอบการผลิตต่อไป

๒. ผลสำเร็จและประโยชน์ที่ได้รับต่อการทำอาชีพการเกษตร: ผลลัพธ์ที่ได้รับจากการนำนวัตกรรม/เทคโนโลยีมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรคืออะไร เช่น ต้นทุน รายได้ ผลผลิต (ใส่รายละเอียดข้อมูลเชิงตัวเลขเพิ่มเติมเพื่อการเปรียบเทียบเชิงประจักษ์ และให้ระบุสินค้าเกษตรที่ทำการผลิตใน ศพก.ของท่าน)

๒.๑ สินค้าเกษตรที่มีการดำเนินกิจกรรมใน ศพก. มีดังนี้

๑) สินค้าเกษตร ด้านพืช ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....๕.....ชนิด ประกอบด้วย

๑.๑)ข้าว..... พื้นที่ปลูกจำนวน.....๓-๐-๐.....(ไร่-งาน-วา)

๑.๒)มะนาวไร้เมล็ด..... พื้นที่ปลูกจำนวน.....๐-๑-๐.....(ไร่-งาน-วา)

๑.๓)ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์..... พื้นที่ปลูกจำนวน.....๓-๐-๐.....(ไร่-งาน-วา)

๑.๔)ผักสลัด..... พื้นที่ปลูกจำนวน.....๐-๑-๐.....(ไร่-งาน-วา)

๑.๕)กล้วย..... พื้นที่ปลูกจำนวน.....๐-๑-๐.....(ไร่-งาน-วา)

๒) สินค้าเกษตร ด้านประมง ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....๔.....ชนิด ประกอบด้วย

๒.๑)ปลานิล..... จำนวน.....๓๐๐.....(หน่วย...ตัว.....)

๒.๒)ปลาตะเพียน..... จำนวน.....๒๐๐.....(หน่วย...ตัว.....)

๒.๓)ปลาสร้อย..... จำนวน.....๑๕๐.....(หน่วย...ตัว.....)

๒.๔)ปลาไน..... จำนวน.....๑๕๐.....(หน่วย...ตัว.....)

๓) สินค้าเกษตร ด้านปศุสัตว์ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....๔.....ชนิด ประกอบด้วย

๓.๑)ไก่ไข่..... จำนวน.....๑๐๐.....(ตัว)

๓.๒) ...ไก่พื้นเมืองแม่ฮ่องสอน..... จำนวน.....๑๐๐.....(ตัว)

๓.๓)หมู..... จำนวน.....๔.....(ตัว)

๓.๔)วัว..... จำนวน.....๕.....(ตัว)

๔) สินค้าเกษตร ด้านอื่น ๆ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....๔.....ชนิด ประกอบด้วย

๔.๑)สเปร์ย์สมุนไพรไผ่..... จำนวน.....๓๐.....(หน่วย....ขวด....)

๔.๒)น้ำส้มควันไม้..... จำนวน.....๕๐.....(หน่วย...ขวด.....)

๔.๓)ดินปลูก..... จำนวน.....๕๐.....(หน่วย..ถุง.....)

๔.๔)ขี้วัว..... จำนวน.....๓๐๐.....(หน่วย..กระสอบ...)

๒.๒ ต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรใน ศพก.มีดังนี้ (ในระบุด้านทุนการผลิตสินค้าเกษตรหลัก)

๑) สินค้า.....ข้าว,มะนาว,ข้าวโพด,สลัด,ไข่ไก่,ไก่แม่ฮ่องสอน,ปลา.....มีต้นทุนการผลิต ดังนี้

๑.๑)ข้าว..... เป็นเงิน.....๓,๕๐๐.....บาท/ไร่

๑.๒)มะนาว..... เป็นเงิน.....๕๐๐.....บาท/ไร่

๑.๓)ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์..... เป็นเงิน.....๓,๕๐๐.....บาท/ไร่

๑.๔)สลัด..... เป็นเงิน.....๕๐๐.....บาท/รอบ

๑.๕)ไข่ไก่..... เป็นเงิน.....๔,๕๐๐.....บาท/รอบ

๑.๖)ไก่แม่ฮ่องสอน..... เป็นเงิน.....๒,๕๐๐.....บาท/รอบ

๑.๗)ปลา..... เป็นเงิน.....๓,๕๐๐.....บาท/รอบ

รวมต้นทุนการผลิต๑๘,๕๐๐.....บาท/รอบ

รายได้๑๗๐,๐๐๐.....บาท/ปี

๒.๓ รายได้ของเกษตรกรรูปแบบ มีดังนี้

๑) รายได้รายวัน (ได้รายวันจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกวันของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ..ไข่ไก่, ผักสลัด.....

เฉลี่ยรายได้วันละ.....๓๐๐.....บาท/วัน

๒) รายได้รายสัปดาห์ (ได้รายสัปดาห์จากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกสัปดาห์ของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ...ปลา, มะนาว.....

เฉลี่ยรายได้สัปดาห์ละ.....๖๐๐.....บาท/สัปดาห์

๓) รายได้รายเดือน (ได้รายเดือนจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกเดือนของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ...ไก่แม่ฮ่องสอน,กล้วย,ควายท้าว.....

เฉลี่ยรายได้เดือนละ.....๔,๕๐๐.....บาท/เดือน

๔) รายได้รายปี (ได้รายปีจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกปีของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ..ข้าว,ลูกหมู,ปุ๋ยคอก,ดินปลูก, น้ำส้มควันไม้,

เฉลี่ยรายได้ปีละ.....๒๘,๐๐๐.....บาท/ปี

๒.๔ ประโยชน์ที่ได้รับ (ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง เกษตรกรรายอื่น และประโยชน์ที่เกิดกับชุมชนมีอะไรบ้าง)

๑) รายได้เพิ่มขึ้น จากการจัดทำบ้านที่กรายรับ-รายจ่าย ทำให้เห็นว่า การลงทุนในพืชเศรษฐกิจชนิด ไหนที่จะคุ้มทุนและได้ค่าตอบแทนที่ดีที่สุด ช่วยตัดสินใจและวางแผนได้ดีพืชที่สร้างรายได้ คือ กล้วยหอม ทอง ให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่า เพราะสามารถขายได้ทั้งผลและนอกกล้วย

๒) อาหารบริโภคเพียงพอต่อความต้องการ การทำประมง พืชผักสวนครัว ใช้บริโภคในครัวเรือนและจำหน่าย ถ้าเหลือก็แจกจ่าย แบ่งปัน ให้กับญาติพี่น้อง และบ้านใกล้เคียง สามารถมีผัก เนื้อสัตว์ บริโภค ได้ตลอดปี ช่วยลดรายจ่ายของครัวเรือนลงได้ข้าวหอมปาย ข้าวสามสี ปลูกเพื่อการบริโภคในครัวเรือน และ แบ่งข้าวจำนวนหนึ่งจำหน่าย ส่วนผลผลิตนำมาแปรรูปใส่แพ็คเกจจำหน่ายเองที่สวนให้กับคณะศึกษาดูงาน

๓) ลดค่าใช้จ่ายและลดต้นทุนการผลิต คือ ค่าปุ๋ยและยาฆ่าแมลง ปุ๋ย มีการทำปุ๋ยอินทรีย์ใช้เองภายในสวน และยังเพียงพอที่จะจำหน่าย ยาฆ่าและไล่แมลง ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น สมุนไพรต่าง ๆ เพื่อลดการใช้สารเคมีในพื้นที่ เป็นผลดีต่อทรัพยากร ดิน น้ำ ป่า ต่อสุขภาพของเราเองและผู้บริโภค

๔) ทำให้มีการทำกิจกรรมร่วมกันภายในครอบครัว สร้างการปฏิสัมพันธ์ที่ดี ร่วมกันคิดร่วมกันทำ ไม่ต้องออกไปหางานทำต่างถิ่นและเป็นการพัฒนา สร้างรายได้ให้กับชุมชนของตนเอง และชุมชนรอบข้าง

๕) เป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน สามารถเป็นผู้นำในการทำเกษตรอินทรีย์ ให้ความรู้และการลงมือปฏิบัติให้กับคนในชุมชน ทำให้คนในชุมชนเห็นความสำคัญในการทำเกษตรปลอดภัย

๓. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์:

๓.๑ เทคโนโลยี/นวัตกรรมที่นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรของท่านมีการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมหรืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่แปลงเกษตรของท่านและชุมชนอย่างไร

เป็น Circular Economy ระบบเศรษฐกิจที่มุ่งสร้าง มูลค่าสูงสุดจาก ทรัพยากรธรรมชาติ ควบคู่กับการลดของเสียลง หรือเป็นศูนย์ (Zero waste) ด้วยการเพิ่มประสิทธิภาพใน กระบวนการผลิต เพื่อลดการใช้พลังงาน แต่เพิ่มการใช้เทคโนโลยีสะอาดมากขึ้น อีกทั้ง ให้ความสำคัญกับ การป้องกันการเกิดของเสีย และคำนึงถึง ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ตั้งแต่ขั้นตอนการออกแบบ กระบวนการผลิต การเลือกใช้วัสดุที่ สามารถนำมาใช้ซ้ำได้ หรือนำของเหลือทิ้งจากกระบวนการผลิตมาแปรสภาพ เพื่อกลับมาใช้ ในรูปแบบอื่น ๆ ได้

๑) การผลิตอาหารสัตว์จากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร เช่น ฟางข้าว หรือซังข้าวโพด นำมาหมักกับกากน้ำตาล ใส่จุลินทรีย์ เป็นเวลาหนึ่งสัปดาห์ เพื่อนำมาเป็นอาหารวัว

๒) การผลิตก๊าซชีวภาพจากมูลสัตว์ภายในแปลงได้มีการนำมูลวัว มูลสุกร มาหมักในบ่อไบโogas ขนาด ๒x๔ เมตร เพื่อใช้ภายในแปลงเป็นการลดต้นทุนการผลิต

๓) การทำเกษตรอินทรีย์และการทำเกษตรผสมผสานเพื่อรักษาสมดุลของระบบนิเวศ บ้านสวนอศิราห์เกษตรตามรอยพ่อ ทำเกษตรบนพื้นที่ ๕ ไร่ โดยการแบ่งพื้นที่ออกเป็น ๔ ส่วน ตามหลักของการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ กิจกรรมมีทั้งการปลูกข้าว ปลูกพืชผักสวนครัว ไม้ยืนต้น กิจกรรมการเลี้ยงสัตว์และกิจกรรมประมง เป็น การทำการเกษตรแบบผสมผสานเกื้อกูลกันในพื้นที่ขนาดเล็กให้เกิดประโยชน์สูงสุด อย่างคุ้มค่า ให้มี ประสิทธิภาพเพื่อลดผลกระทบกับสิ่งแวดล้อม

๔) การใช้เทคโนโลยีเพื่อการเกษตรแม่นยำสูง นำโรงเรือนอัจฉริยะมาใช้ภายในแปลง ควบคุมการผลิต โดยใช้เทคโนโลยี ใช้พลังงานจากแสงอาทิตย์ ลดการใช้พลังงานไฟฟ้า โดยใช้พลังงานทดแทนจากธรรมชาติ

๕) การนำวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรมาทำเป็นปุ๋ยหมักอินทรีย์ เลิกการใช้ปุ๋ยเคมี ลดต้นทุนการผลิต เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ใช้ทรัพยากรที่เราใช้อย่างคุ้มค่า ไม่ว่าจะเป็นเศษหญ้า เศษใบไม้ ซังข้าวโพด ฟางข้าว ลด การเผาในพื้นที่เกษตร ลดปัญหาหมอกควัน

๖) การปลูกพืชแบบหลุมพอเพียง ปลูกทุกอย่างในหลุมเดียว ลดการระเหยน้ำ ปลูกข้าว คือ การปลูกพืชหลายอย่างในหลุมเดียว หลุมที่ว่างไม่ได้สภาพเป็นหลุมลึก ๆ แต่เป็นการปลูกพืชเป็นกลุ่ม ขนาดที่หน้า ลองทำคือขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง ๑ เมตร แต่สำหรับคนที่ไม่มีพื้นที่ว่าง เพื่อเตรียมปลูกพืช อาจจะทำหลายๆ หลุม ขนาดที่ กำลังพอแรง คือขนาดกว้าง ๘๐ - ๑๐๐ เซนติเมตร จะทำวงกลมหรือสี่เหลี่ยมก็ได้ ระยะห่าง ระหว่างหลุม ๔ x ๔ เมตร ถ้ามีพื้นที่ ๑ ไร่ จะได้ ๑๐๐ หลุม หรือถ้าไม่มีที่เป็นผืนก็สร้างหลุมไว้ตามหัวไร่ปลายนา มุมบ้าน หลังครัว ขอบบ่อน้ำ ริมทางเดิน ได้หมด หลุมพอเพียง เป็นวิธีการบริหารจัดการสิ่งที่อยู่ในหลุม เริ่มจากเตรียมพื้นที่ตามขนาดที่กำหนด แล้วก็ปลูกหญ้าแฝกเป็นรูปวงกลมหรือเป็นสี่เหลี่ยม จากนั้นปลูกไม้ในหลุมนี้ ลงได้ถึง ๔ - ๕ ประเภทใน หลุมเดียว เพื่อลดการระเหยน้ำ ปลูกข้าว และเกื้อต่อการกำจัดศัตรูพืชเพราะให้ทุกอย่างเกื้อกูลกันเอง

๓) การนำขยะอินทรีย์ประเภทเศษอาหารไปใช้เป็นอาหารสัตว์Zero Waste นำเศษอาหาร เศษผัก จากครัวเรือน และร้านอาหารในพื้นที่ นำมาเป็นอาหารสัตว์ภายในฟาร์ม ได้แก่ หมู เป็ด ไก่

๔) การนำตู้อบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์ ขนาด ๒x๒ เมตร มาใช้ดำเนินกิจกรรมภายในแปลง ในการแปรรูปสินค้า เช่น ผงกล้วยดิบ ข้าวแตน ชาสมุนไพร เป็นลดต้นทุนการผลิตของผลิตภัณฑ์

๓.๒ ประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ที่เกิดจากการทำกิจกรรมทางการเกษตร ใน ศพก.)

๑) การปรับปรุงบำรุงดิน

- การไถกลบตอซังข้าวแทนการเผาทำลาย เพื่อลดภาวะโลกร้อนและเป็นการรักษาจุลินทรีย์ที่เป็นประโยชน์บริเวณหน้าดิน นอกจากนี้ยังปลูกพืชหลังนา ได้แก่ ข้าวโพด เพื่อรักษาความชุ่มชื้นหน้าดินในช่วง ฤดูแล้ง และยังเป็นแหล่งอาหารสำหรับสัตว์เลี้ยงอีกด้วย

- การใช้น้ำหมักชีวภาพชนิดต่าง ๆ น้ำส้มควันไม้และปุ๋ยหมักอินทรีย์ ในการทำการเกษตร แบบไร่นาสวนผสมแทนการใช้ปุ๋ยเคมี จะช่วยสร้างความสมบูรณ์ของดินในธรรมชาติ ลดมลภาวะ และสารพิษ ตกค้างในดิน

๒) การป้องกันรักษาดิน น้ำ และสิ่งแวดล้อม

- การปลูกไม้ยืนต้นในพื้นที่ โดยอาศัยหลักการปลูกป่า ๓ อย่าง ประโยชน์ ๔ อย่าง ซึ่งเป็น แนวคิดการผสมผสานการอนุรักษ์ ดิน น้ำ และการฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ ควบคู่กับความต้องการด้านเศรษฐกิจ จะช่วยสร้างสมดุลของระบบนิเวศในสวน ช่วยปกป้องผิวดินให้ชุ่มชื้น ดูดซับน้ำฝน และค่อย ๆ ปลดปล่อย ความชื้น ทำให้เกิด ความสมดุลของธรรมชาติ และลดภาวะโลกร้อน

- รักษาความอุดมสมบูรณ์ของดินและน้ำ โดยการคลุมดินบริเวณโคนต้นไม้ผล เพื่อรักษาความชุ่มชื้นของดินและน้ำ อีกทั้งคุมวัชพืช ด้วยนำเอาฟางข้าว หรือ เศษหญ้า ไปไม้ที่ร่วงหล่นและจากการตัดแต่งกิ่งมาปกคลุม และไม่ทำการเผาเศษหญ้า ใบไม้ กิ่งไม้ที่ร่วงหล่น ที่จะมีผลทำให้โครงสร้างของดินเสียไป

- การจัดการกับสิ่งที่เหลือใช้จากภาคการเกษตร เศษพืช เศษผัก ต่าง ๆ ภายในไร่นาสวนผสม ที่สามารถนำมาเป็นปุ๋ยหมักต่าง ๆ เป็นอาหารเลี้ยงสัตว์ ประมง ได้อย่างสมดุล เกื้อกูลกับธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมได้อย่างลงตัว

๔. ผลสำเร็จการทำงานให้ชุมชนในฐานะ ศพก. ที่เป็นเชิงประจักษ์

๔.๑ ผลสำเร็จการปฏิบัติงานในฐานะ ศพก. เป็นที่ประจักษ์

๔.๑.๑ มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของพื้นที่

๑) การบริหารจัดการพื้นที่เหมาะสม มีการแบ่งพื้นที่เพื่อทำไร่นาสวนผสม มีการปลูกพืชหลากหลายชนิดพร้อมทั้งมีการเลี้ยงสัตว์ และประมง ทำให้มีอาหารบริโภคได้ตลอดทั้งปี

๒) การปลูกพืชผสมผสานโดยไม่ใช้สารเคมี เน้นการใช้สมุนไพร เช่น น้ำยากล้วย ยาสูบ สะเดา น้ำส้ม ควินไม้ เชื้อราบิวเวอเรีย ไตรโคเดอร์มา การกำจัดวัชพืชในสวน ใช้วิธีการตัด ไม่ใช้ยาฆ่าหญ้า เศษหญ้านำไปทำปุ๋ยหมักแบบไม่พลิกกอง

๓) การขยายผลสู่ชุมชน เชื่อมโยงการท่องเที่ยว นำจุดเด่น วิถีในชุมชน เช่น การนวดแผนโบราณ การ แช่น้ำแร่ การล่องแพ การนั่งช้าง และการสร้างกิจกรรมต่าง ๆ ในด้านการเกษตร เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชน สร้างรายได้เสริมและกระจายรายได้ให้กับคนในชุมชน

๔) การสร้างบ้านสวนอศิราห์ให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว และสถานที่ศึกษาดูงาน เป็นสถานที่ให้ความรู้กับ ผู้ที่สนใจในการทำเกษตรปลอดภัยไม่ใช่สารเคมี

๕) การประชาสัมพันธ์ การเผยแพร่ความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับการทำเกษตรปลอดภัยผ่านทางสื่อออนไลน์ ไม่ว่าจะเป็นทางเว็บไซต์ ทางไลน์ ทาง facebook ทำให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย

๖) การลงมือทำด้วยตัวเองทุกขั้นตอน ทำให้เกิดการพัฒนาตนเองโดยการส่งประกวดงานต่าง ๆ และรักในอาชีพการทำเกษตร

๔.๑.๒ การให้บริการในการเป็นจุดอบรม ศึกษาดูงาน และเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้

บ้านสวนอศิราห์ เกษตรตามรอยพ่อ เป็นเครือข่ายศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ด้านศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน ในปี พ.ศ.๒๕๖๑ ตามบัญชี ศูนย์เครือข่าย ศพก. กรมส่งเสริมการเกษตร และได้รับการแต่งตั้งเป็นศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต สินค้าเกษตร (ศพก.หลัก) ตามคำสั่งกรมส่งเสริมการเกษตร ที่ ๑๔๓๕/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๘ เดือน ตุลาคม ๒๕๖๓ เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านต่าง ๆ และมีฐานเรียนรู้ เพื่อให้ประชาชนที่สนใจ ได้เลือกเข้าศึกษา ดูงานหรือฝึกอบรมตามหัวข้อต่าง ๆ ได้ตามความต้องการและเหมาะสมสำหรับการนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน หรือสำหรับการประกอบสัมมาชีพของตนเอง ดังนี้

๑. ศูนย์เรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริอำเภอบาย
๒. ศูนย์เรียนรู้เกษตรทฤษฎีใหม่อำเภอบาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน
๓. ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงอำเภอบาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน
๔. ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
๕. ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาที่ดิน ประจำตำบลแม่ฮี้
๖. ศูนย์เรียนรู้ โคก หนอง นา โมเดล และการทำเกษตรกรรมยั่งยืน
๗. ศูนย์เรียนรู้หมู่บ้านต้นแบบปลอดการเผาและชุมชนปลอดการเผา
๘. ศูนย์เรียนรู้โรงเรียนเกษตรแม่นยำปลอดภัย สำหรับผู้ประกอบการมืออาชีพด้านเกษตร

อัจฉริยะ

๙. ศูนย์เรียนรู้โครงการหมู่บ้านยั่งยืน (Sustainable Village)

โดยมีฐานเรียนรู้ ๑๒ ฐาน เปิดรับคณะศึกษาดูงาน จัดอบรมของหน่วยงานราชการและเอกชน จัดทริป ท่องเที่ยวภายในชุมชน (ชีช้า้ง ล่องแพ เดินป่า)

สำหรับหน่วยงานในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน จะมีหน่วยงานทั้งในระดับจังหวัด และระดับอำเภอ เช่น สำนักงานเกษตรจังหวัด/อำเภอ สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด/อำเภอ สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด/อำเภอ สำนักงานประมงจังหวัด/อำเภอ สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดแม่ฮ่องสอน ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตร จังหวัดแม่ฮ่องสอน สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์จังหวัดแม่ฮ่องสอน สำนักงานพัฒนาที่ดินจังหวัดแม่ฮ่องสอน ธนาการเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) ในการใช้สถานที่ฝึกอบรม ในหลักสูตรต่าง ๆ ของ หน่วยงาน

สำหรับหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ ในพื้นที่จังหวัดอื่น ๆ เช่น กศน. , องค์การปกครองส่วน ท้องถิ่น , กองทุนพัฒนาไฟฟ้าจังหวัดราชบุรี ๓ , กองทุนพัฒนาไฟฟ้าเขื่อนรัชชประภา มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เป็นต้น จะเป็นการขอเข้าเยี่ยมชมศึกษาดูงานภายในศูนย์เรียนรู้ ตามฐานเรียนรู้ต่าง ๆ และการฝึกอบรม เพื่อนำไปปรับ ใช้ในพื้นที่ของตนเอง

๔.๑.๓ การให้บริการด้านการแก้ไขปัญหา เป็นที่ปรึกษาในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในพื้นที่ รวมถึงการรับเรื่องร้องเรียนในพื้นที่

บ้านสวนอศิราห์ เกษตรตามรอยพ่อ เป็นศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ไม่เพียงแต่เป็นแหล่งถ่ายทอดความรู้และจัดกิจกรรมอบรมเท่านั้น แต่ยังมีบทบาทสำคัญในการให้บริการด้านการแก้ไขปัญหา และเป็นที่ปรึกษาให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ โดยอาศัยเกษตรกรต้นแบบและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีความรู้ความเข้าใจในสภาพพื้นที่และปัญหาที่เกิดขึ้นจริง

ศพก. ทำหน้าที่เป็น “จุดประสาน” ในการให้คำปรึกษาแก่เกษตรกรที่ประสบปัญหาด้านการเกษตร เช่น ปัญหาดินเสื่อม โรคและแมลงในพืช โดยให้คำแนะนำตามหลักวิชาการ พร้อมแนวทางแก้ไขที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ รวมถึงเชื่อมโยงเกษตรกรกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขอรับการสนับสนุนเพิ่มเติม

นอกจากนี้ ศพก. ยังนำเสนอข้อมูลความเดือดร้อนของเกษตรกรสู่ระดับจังหวัด โดยข้อมูลที่รวบรวมได้จาก ศพก. จะถูกนำไปวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อนำเสนอต่อคณะกรรมการระดับจังหวัด

๔.๑.๔ การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านวิชาการเกษตร

บ้านสวนอศิราห์ เกษตรตามรอยพ่อ มีการจัดทำหลักสูตรต่าง ๆ ไว้สำหรับการศึกษาดูงาน หรือ การฝึกอบรมตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย อาคารการเรียนรู้สามารถรองรับการฝึกอบรมได้ประมาณ ๖๐ คน มีเครื่องมือในการสื่อสารได้แก่ สมาร์ททีวี เครื่องขยายเสียง อินเทอร์เน็ต ในการให้บริการแก่ผู้เข้าเยี่ยมชม และใช้สถานที่ฝึกอบรม

๔.๑.๕ การขยายผลองค์ความรู้สู่การปฏิบัติของเกษตรกร (มีช่องทางในการขยายผลอย่างไร เกษตรกรในชุมชน หรือเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติต่ออย่างไร และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติอย่างไร)

๑) เป็นแหล่งศึกษาศึกษาดูงานให้ความรู้เกี่ยวกับการทำเกษตรอินทรีย์ให้กับคนในชุมชน นักเรียน คนต่างพื้นที่ และคนที่สนใจ

- เป็นวิทยากรบรรยายในหลักสูตร การสร้างปากสิริกรรมธรรมชาติบ้านแม่ปิง และการสร้างธนาคารอาหารชุมชน บ้านแม่ปิง ณ โรงเรียนบ้านแม่ปิง

- ได้รับเชิญเป็นวิทยากรบรรยายในหลักสูตรฝึกอบรมด้านการบริหารจัดการแหล่งน้ำในพื้นที่สาธารณะประโยชน์ ณ โรงเรียนบ้านแม่ปิง

- การถ่ายทอดความรู้การปลูกมะนาวในวงบ่อ สู่เกษตรกรบ้านห้วยแก้ว หมู่ที่ ๖ ตำบลแม่ฮี้

- จำลีบอก มงคล นันทะเสน ได้นำองค์ความรู้ เรื่อง การทำเกษตรทฤษฎีใหม่ นำไปปฏิบัติทำสวนเกษตรผสมผสานที่บ้านหนองกระต่าย หมู่ ๙ ตำบลแม่ยวม อ.แม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

- นางสมจิต อุปละ นักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลแม่ฮี้ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ลดรายจ่ายโดยการ ปลูกผักสวนครัว เพื่อบริโภคในครัวเรือน ไม่ใช้สารเคมี

- นายดำรง ชัยกุล ประธานสภา อบต.เวียงเหนือ ได้นำองค์ความรู้ในการทำปุ๋ยหมักอินทรีย์ สูตรวิศวกรรมแม่ โจ้ ๑ นำไปปฏิบัติใช้ที่สวน ที่ตั้ง หมู่ที่ ๑ ตำบลเวียงเหนือ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ๑๓

๒. รางวัลผู้ใหญ่วัยเกษียณ แหนบทองคำ ปี ๒๕๖๐ ผลงานเด่นที่นำเสนอ คือ การน้อมนำเอาเศรษฐกิจพอเพียงนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน และการทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ จนเป็นศูนย์เรียนรู้ต่าง ๆ ของอำเภอปาย ขยายสู่ชุมชนจนได้รับรางวัลหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ปี ๒๕๕๘

๓. การไปแสดงและจำหน่ายสินค้า ออกบูธ ตามสถานที่ต่าง ๆ สินค้าที่นำไปจำหน่าย จะเป็นสินค้าที่แปรรูปผลผลิตจากการเกษตร เพื่อเพิ่มมูลค่า และแก้ปัญหาราคาพืชผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ

๔. เชื่อมโยงและน้อมนำเอาระบบเศรษฐกิจพอเพียง กับ โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี บ้านท่าปาย การสร้างแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ณ บ้านสวนอศิราห์เกษตรตามรอยพ่อ ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้การทำเกษตรทฤษฎีใหม่ และแหล่งเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ของอำเภอปาย การส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน เช่น สะพานไม้ไผ่ในนาข้าว ชีช้าง ล่องแพ การสร้างสินค้า OTOP ที่เน้นการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เป็นสินค้าของกิน ของฝาก เช่น ข้าวอินทรีย์ ปุ๋ยอินทรีย์ น้ำมะนาวน้ำผึ้ง น้ำพริกถั่วเน่า น้ำพริกควัทราย มะขามสามรส ชาตะไคร้ หน่อไม้ดอง ผักปลอดสารพิษ เป็นต้น เป็นการลดและแก้ไขปัญหาพืชผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ เป็นการเพิ่มมูลค่าของสินค้า เป็นการสร้างงานและสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน

๕. การเผยแพร่ระบบเศรษฐกิจพอเพียงและขยายไปยังชุมชน โดยเริ่มจากผู้นำชุมชน ญาติพี่น้อง คนในชุมชน และ ชุมชนข้างเคียง เพื่อแนวทางการพัฒนาเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวและชุมชน และลดต้นทุน การผลิตเพื่อให้คุ้มกับการลงทุน มีกิจกรรมที่สนับสนุน เช่น กิจกรรมปลูกผักสวนครัวรั้วกินได้และปลอดสารพิษ กิจกรรมเลี้ยงไก่พื้นเมือง การเลี้ยงกบ การเลี้ยงปลา กิจกรรมการปลูกข้าวหอมมะลิปลอดสารพิษ การขุดบ่อน้ำในนาข้าว เพื่อทำการเกษตรในฤดูแล้ง การส่งเสริมอาชีพเสริมแก่กลุ่มแม่บ้าน กิจกรรมทำปุ๋ยหมักอินทรีย์ ตลอดจนโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ให้คนในชุมชนมีรายได้จุนเจือครอบครัว เชื่อมโยงการท่องเที่ยว นำจุดเด่น วิถี ในชุมชน ไม่ว่าจะเป็น การนวดแผนโบราณ การแช่น้ำแร่ การล่องแพ การนั่งช้าง และการสร้าง กิจกรรมต่าง ๆ ในด้านการเกษตร เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชน สร้างรายได้เสริมและกระจายรายได้ ให้กับคนในชุมชน และดึงดูดคนรุ่นใหม่ให้มาถิ่นบ้านเกิด เพื่อเป็นการพัฒนาผู้นำรุ่นต่อไป

๔.๑.๖ การมีส่วนร่วมในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ร่วมกับชุมชน หรือหน่วยงานในพื้นที่

การเชื่อมโยงเครือข่าย ศพก. ในอำเภอและต่างพื้นที่โดยมีการสร้างเครือข่ายในการดำเนินงาน เครือข่ายด้านการผลิต เครือข่ายด้านองค์ความรู้ เครือข่ายด้านการตลาดและด้านอื่นๆ มีการเชื่อมโยงและสร้างเครือข่าย ศพก. ในพื้นที่ตำบลโป่งสาเนื่องจากเป็นพื้นที่ห่างไกล โดยการเป็น วิทยากรถ่ายทอดความรู้ พัฒนาผู้นำเกษตรกรในหัวข้อ เศรษฐกิจพอเพียง เกษตรทฤษฎีใหม่ การจัดทำบัญชี ครัวเรือน อีกทั้งประสานกับ YSF ในการให้ความรู้

เรื่อง การแปรรูป/การเพิ่มมูลค่าผลผลิต และการจัดการด้าน การตลาด เพื่อให้เกิดเครือข่าย ศพก. แห่งใหม่ และการส่งเสริมระบบเกษตรแปลงใหญ่ ครอบคลุมทั้ง ๗ ตำบล ในพื้นที่อำเภอบาง

๔.๑.๗ บทบาทในการเป็นประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อย่างไรบ้าง

การเป็นประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร หรือ ศพก. เป็นบทบาทที่สำคัญและมีความรับผิดชอบสูง ผู้ที่เป็นประธานเปรียบเสมือนผู้นำและศูนย์กลางในการขับเคลื่อน ศพก. ให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีบทบาทหลัก ๆ ดังนี้

๑) บทบาทด้านการบริหารจัดการและกำกับดูแล

- เป็นประธานในการประชุม: เป็นผู้นำการประชุมคณะกรรมการ ศพก. เพื่อกำหนดทิศทาง นโยบาย และแผนการดำเนินงานของศูนย์ฯ รวมถึงการติดตามผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ
- เป็นผู้เชื่อมประสาน: ทำหน้าที่ประสานงานระหว่างคณะกรรมการ ศพก. กับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมส่งเสริมการเกษตร เพื่อให้ได้รับความร่วมมือและการสนับสนุนอย่างเต็มที่
- เป็นผู้สนับสนุน: สนับสนุนการดำเนินงานของ ศพก. ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ เช่น การจัดหาปัจจัยการผลิต การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของศูนย์ฯ หรือการจัดกิจกรรมต่าง ๆ

๒) บทบาทด้านการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรและชุมชน

- เป็นผู้ส่งเสริมองค์ความรู้: ส่งเสริมให้มีการจัดฝึกอบรม ศึกษาดูงาน หรือถ่ายทอดเทคโนโลยีใหม่ ๆ ให้กับเกษตรกรในพื้นที่ เพื่อเพิ่มทักษะและองค์ความรู้ในการผลิตสินค้าเกษตร
- เป็นผู้กระตุ้นการมีส่วนร่วม: ส่งเสริมให้เกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจกิจกรรมต่าง ๆ ของ ศพก. เพื่อให้ ศพก. เป็นของทุกคนในชุมชนอย่างแท้จริง
- เป็นผู้สร้างเครือข่าย: สร้างความร่วมมือและเครือข่ายระหว่างเกษตรกรด้วยกัน รวมถึงหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

๓) บทบาทด้านการเป็นแบบอย่างและผู้นำ

- เป็นแบบอย่างที่ดี: ประธานคณะกรรมการ ศพก. ควรเป็นเกษตรกรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จในการทำการเกษตร และพร้อมที่จะแบ่งปันประสบการณ์และความรู้ให้กับผู้อื่น
- เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง: นำเสนอและสนับสนุนแนวทางการผลิตใหม่ ๆ ที่ทันสมัยและยั่งยืน เช่น การเกษตรแบบผสมผสาน เกษตรอินทรีย์ หรือการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มผลผลิต

๔.๒ ความภาคภูมิใจในการเป็น ศพก.

๔.๒.๑ ความภาคภูมิใจในการดำเนินงานเป็น ศพก. ในการร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาด้านเกษตรในชุมชน การที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) และมีโอกาสร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาด้านการเกษตรในชุมชน ถือเป็นความภาคภูมิใจที่ยิ่งใหญ่ ซึ่งสะท้อนออกมาในหลาย ๆ มิติ ดังนี้

๑. ความภาคภูมิใจที่ได้เป็นผู้ให้และผู้แบ่งปัน

- เป็นแหล่งรวมความรู้: ศพก. เปรียบเสมือนห้องเรียนขนาดใหญ่ที่รวบรวมองค์ความรู้และเทคโนโลยีทางการเกษตรใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ และนำมาถ่ายทอดให้กับเกษตรกรในชุมชนอย่างต่อเนื่อง
- เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้: การที่เกษตรกรในชุมชนเข้ามาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดการเรียนรู้ใหม่ ๆ ที่ตอบโจทย์การทำเกษตรในพื้นที่ได้อย่างแท้จริง

- เป็นผู้จุดประกายความคิด: เมื่อเกษตรกรได้เห็นตัวอย่างความสำเร็จจากเกษตรกรต้นแบบ ก็จะเกิดแรงบันดาลใจและนำไปปรับใช้ในการทำการเกษตรของตนเอง ซึ่งถือเป็นความสำเร็จที่น่าภูมิใจอย่างยิ่ง
- ๒. ความภาคภูมิใจที่ได้เห็นการเปลี่ยนแปลงของชุมชน
- สร้างความเข้มแข็งในชุมชน: การทำงานร่วมกันใน ศพก. ช่วยให้เกษตรกรในชุมชนมีความสามัคคีและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ก่อให้เกิดเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็งและยั่งยืน
- ยกระดับคุณภาพชีวิต: เมื่อเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในการผลิตสินค้าเกษตรมากขึ้น ก็จะช่วยลดต้นทุนเพิ่มผลผลิต และมีรายได้ที่มั่นคงขึ้น ส่งผลให้คุณภาพชีวิตของเกษตรกรและครอบครัวดีขึ้นตามไปด้วย
- พัฒนาสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐาน: การนำความรู้ไปใช้พัฒนาสินค้าเกษตรให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานทำให้สินค้าของชุมชนเป็นที่ยอมรับในตลาด สร้างชื่อเสียงและความภาคภูมิใจให้กับชุมชน
- ๓. ความภาคภูมิใจที่เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาอย่างยั่งยืน
- สร้างความมั่นคงทางอาหาร: ศพก. มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการผลิตอาหารที่ปลอดภัยและเพียงพอต่อความต้องการของคนในชุมชน
- อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ: การส่งเสริมการทำเกษตรที่ยั่งยืน เช่น เกษตรอินทรีย์ หรือการลดการใช้สารเคมี เป็นการช่วยรักษาสีเขียวและทรัพยากรธรรมชาติให้คงอยู่สำหรับคนรุ่นต่อไป
- เป็นส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์การพัฒนา: การได้ร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อน ศพก. ถือเป็นการสร้างประวัติศาสตร์การพัฒนาด้านการเกษตรในชุมชน ซึ่งจะเป็ต้นแบบและแรงบันดาลใจให้กับชุมชนอื่น ๆ ต่อไปในอนาคต

๔.๒.๒ ความเป็นผู้นำและความเป็นจิตอาสา

๑) ความเป็นผู้นำชุมชนในรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการ

บทบาทความเป็นผู้นำอย่างเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ

ได้เป็นผู้นำ ผู้แทน คณะกรรมการ ของหน่วยงานต่าง ๆ ดังนี้

๑) กำนันตำบลแม่ฮี้ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ทำหน้าที่ตรวจตรารักษา ความปกติเรียบร้อยภายในหมู่บ้าน ให้ประชาชนในหมู่บ้านประพฤติตามหลักกฎหมาย ข้อบังคับของสังคม ทั้งการที่จะป้องกันภัยอันตรายและรักษาความสงบสุข หรือ รับฟังปัญหาหรือข้อร้องเรียนต่าง ๆ ประสานงาน และหาแนวทางแก้ไขให้กับประชาชนในการ “บำบัดทุกข์ บำรุงสุข” ในหมู่บ้านต่อไป

๒) ประธานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ระดับจังหวัดแม่ฮ่องสอน

๓) อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ตำแหน่ง ประธานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) ระดับตำบล

ตำแหน่ง ประธานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) ระดับอำเภอ

ตำแหน่ง ประธานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) ระดับจังหวัด

ตำแหน่ง คณะกรรมการอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ระดับ ๑๗ ภาคเหนือ

๔) หมอเดินอาสา ประจำตำบลแม่ฮี้

๕) อาสาสมัครปศุสัตว์ บ้านท่าปาย

๖) อาสาสมัครประมง บ้านท่าปาย

๗) อาสาสมัครฝนหลวง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

๘) สารวัตรเกษตรอาสา

๙) อาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน (ทสม.)

- ๑๐) กรรมการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำ ตำบลแม่ฮี้
- ๑๑) คณะกรรมการที่ปรึกษาของอุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง
- ๑๒) ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนบ้านแม่ปิง
- ๑๓) กรรมการเครือข่ายยุติธรรมตำบลแม่ฮี้
- ๑๔) ประธานโครงการแก้ไขปัญหาคาความยากจน (กขคจ.) บ้านท่าปาย
- ๑๕) คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ กศน.จังหวัดแม่ฮ่องสอน
- ๑๖) คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิต (กขอ.) อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน
- ๑๗) เครือข่ายเฝ้าระวังแจ้งเตือนธรณีพิบัติภัย กรมทรัพยากรธรณี กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- ๑๘) Yong Smart Farmer ปี ๒๕๖๒
- ๑๙) Smart Farmer ต้นแบบ ปี ๒๕๖๓

๒) การเสียสละต่อประโยชน์ส่วนรวม

จากการที่ได้อาสาเข้ามาทำงานเพื่อส่วนรวมรับใช้พี่น้องประชาชนทั่วไป และเกษตรกรในตำแหน่งกำนัน ตำบลแม่ฮี้ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอนนั้น ทำให้ต้อง เสียสละเวลาส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวมต่าง ๆ และพัฒนาตนเองหาความรู้หรือวิทยาการสมัยใหม่เข้ามา ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงทำการเกษตร ตามคติประจำใจว่า “ตัวอย่างที่ดี มีค่ามากกว่าคำสอน” จนสามารถ ปรับเปลี่ยนจากการทำเกษตรเชิงเดี่ยว มาเป็นการทำการเกษตรแบบผสมผสานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่ประสบผลสำเร็จ สามารถสร้างรายได้ ลดรายจ่าย และเป็นศูนย์เรียนรู้ที่ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านต่าง ๆ ให้กับชุมชน ประชาชนทั่วไป ตลอดจนจนถึง ถ่ายทอดวิถีชีวิต วิถีเกษตรให้แก่นักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างชาติ

๕. ข้อคิดประจำตัวในการทำงาน

“ตัวอย่างที่ดีมีค่ามากกว่าคำสอน” การเป็นผู้นำ เป็นแบบอย่างที่ดี ให้กับคนอื่น และชี้แนะให้บุคคลอื่นให้ทำตามนั้นเราต้อง ปฏิบัติเอง ตามหลักของเศรษฐกิจพอเพียงให้เห็นเป็นรูปธรรมเสียก่อนเราต้องสร้างวินัยให้กับตนเอง ปฏิบัติจริง ทำจริง ให้รู้จริง ให้เห็นผล โดยการพึ่งพาตัวเองเป็นหลัก รู้จักคุณค่าของธรรมชาติรู้จักใช้ในเรื่องที่ธรรมชาติให้มา ให้เป็นประโยชน์คุ้มค่าที่สุด และต้องรู้จักรักษาสสมดุลของธรรมชาติ ถึงจะเผยแพร่ต่อให้ผู้อื่นได้ปฏิบัติตามด้วย ความเต็มใจและไม่มีข้อโต้แย้ง

เป้าหมายสูงสุดต่ออาชีพเกษตรกร การเป็นเกษตรกรที่มีความสุข มีสุขภาพที่ดี ครอบครัวมีความสุข สุขภาพแข็งแรง นำหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน และปรับใช้กับอาชีพเกษตรกร ตามหลักเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามบันได ๙ ขั้นสู่ความพอเพียง เผยแพร่และขยายแนวความคิด องค์ความรู้ต่าง ๆ สู่ชุมชนที่อยู่อาศัย สู่เครือข่ายต่าง ๆ ไปตามลำดับ รวมตัวกันเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อส่งเสริมและผนวกอาชีพเกษตรกรรม ไปสู่การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวโดยชุมชน และแปรรูปสินค้าทางการเกษตร เป็นสินค้า OTOP เพิ่มมูลค่าของสินค้า เพื่อยกระดับมาตรฐานคุณภาพชีวิตของตนเอง และผู้คนในชุมชน

ส่วนที่ ๔ ผู้ร่วมดำเนินการถอดบทเรียน

๑. ดำเนินงานถอดบทเรียน โดย (ระบุผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานถอดบทเรียน)

ทีมงานสำนักงานเกษตรอำเภอปาย ประธานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอปาย (เกษตรกรต้นแบบ) ศพกเครือข่ายอำเภอปาย

๒. กระบวนการถอดบทเรียน/เครื่องมือที่ใช้

๑. การสัมภาษณ์เชิงลึก สัมภาษณ์เกษตรกรต้นแบบอย่างเจาะลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความหมาย

๒. แบบสอบถาม/แบบฟอร์มเก็บข้อมูล ใช้เก็บข้อมูลเชิงปริมาณ เช่น ต้นทุน ผลผลิต รายได้

๓. การสังเกตการณ์ ลงพื้นที่สังเกตการปฏิบัติงานจริง เพื่อให้เข้าใจขั้นตอนหรือพฤติกรรม

๔. แผนภาพความคิด ใช้จัดกลุ่มข้อมูลและเชื่อมโยงประเด็นที่สำคัญ

๓. ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการถอดบทเรียน

ปัญหาและอุปสรรค

- ความหลากหลายของพืชและภูมิสังคม: อำเภอยายมีสภาพพื้นที่และภูมิอากาศที่แตกต่างกันไปในแต่ละตำบล ทำให้เกษตรกรปลูกพืชที่หลากหลาย เช่น ข้าว พืชผัก เมืองหนาว และไม้ผล การรวบรวมองค์ความรู้และถอดบทเรียนจึงทำได้ยาก เนื่องจากองค์ความรู้แต่ละด้านมีความเฉพาะเจาะจงและไม่สามารถใช้ร่วมกันได้ทั้งหมด
- การขาดแคลนบุคลากรและองค์ความรู้เฉพาะทาง: เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีจำนวนจำกัด และต้องรับผิดชอบงานหลายด้าน ทำให้ไม่มีเวลาเพียงพอในการลงพื้นที่เพื่อถอดบทเรียนเชิงลึก นอกจากนี้ บางครั้งยังขาดความเชี่ยวชาญเฉพาะทางในเรื่องการเกษตรที่หลากหลายของอำเภอยาย
- การบันทึกข้อมูลไม่เป็นระบบ: การบันทึกข้อมูลของเกษตรกรยังขาดความสม่ำเสมอและไม่เป็นระบบ ทำให้การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อถอดบทเรียนทำได้ยาก
- การมีส่วนร่วมของเกษตรกร: เกษตรกรบางกลุ่มอาจยังไม่เห็นความสำคัญของการถอดบทเรียน หรือไม่มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมอย่างเต็มที่ ทำให้ได้ข้อมูลที่ไม่ครบถ้วน

ข้อเสนอแนะ

- แบ่งกลุ่มการถอดบทเรียนตามชนิดพืชและพื้นที่: ควรแบ่งกลุ่มการถอดบทเรียนออกเป็นกลุ่มย่อยตามชนิดพืชหลักที่ปลูกในแต่ละพื้นที่ เช่น กลุ่มข้าว กลุ่มพืชผักเมืองหนาว เพื่อให้สามารถเจาะลึกองค์ความรู้และเทคนิคเฉพาะด้านได้ตรงจุด
- พัฒนาและอบรมบุคลากร: ควรมีการอบรมและเพิ่มพูนความรู้ให้กับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เพื่อให้มีทักษะในการถอดบทเรียนและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบมากขึ้น รวมถึงการสนับสนุนให้มีผู้เชี่ยวชาญจากภายนอกเข้ามาช่วยเสริมในด้านที่จำเป็น
- ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการบันทึกข้อมูล: ควรส่งเสริมให้เกษตรกรและเจ้าหน้าที่ใช้เครื่องมือที่ทันสมัย เช่น แบบฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ หรือแอปพลิเคชัน เพื่อบันทึกข้อมูลการผลิตรายละเอียดอย่างสม่ำเสมอและเป็นระบบ ทำให้ง่ายต่อการรวบรวมและนำมาวิเคราะห์
- สร้างแรงจูงใจและส่งเสริมการมีส่วนร่วม: ควรสร้างแรงจูงใจให้เกษตรกรเห็นถึงประโยชน์ของการถอดบทเรียน เช่น การนำบทเรียนที่ได้ไปต่อยอดในการพัฒนาอาชีพ หรือการได้รับโอกาสในการเผยแพร่ผลงาน นอกจากนี้ ควรกำหนดช่วงเวลาในการจัดกิจกรรมถอดบทเรียนที่เหมาะสมกับวิถีชีวิตของเกษตรกร เพื่อให้สามารถเข้าร่วมได้สะดวก
- สร้างคู่มือการถอดบทเรียนที่เหมาะสมกับพื้นที่: ควรพัฒนาคู่มือหรือแนวทางการถอดบทเรียนที่เน้นความเรียบง่ายและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง โดยปรับให้เข้ากับลักษณะเฉพาะของเกษตรกรและชนิดพืชในอำเภอยาย

***หมายเหตุ ๑. ให้แนบภาพประกอบในแต่ละข้อ

๒. ใส่ภาคผนวกในส่วนของแผนที่แสดงที่ตั้ง ศพก. และศพก. เครือข่าย หรือส่วนอื่นๆที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของ ศพก.